

המרכז הבינתחומי הרצליה
בי"ס לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה
המכון למדיניות ואסטרטגיה

כנס הרצליה הרביעי
על מאזן החוסן והביטחון הלאומי
16-18 בדצמבר 2003

מבט כולל: עדיפויות, הכרעות ומנהיגות

מדדי הרצליה 2003 לחוסן לאומי - הממד האזרחי

- מסמך עבודה -

חברי צוות העבודה:

ראש הצוות - פרופ' רפי מלניק

גב' לאה אחדות

ד"ר מישל סטרבצ'ינסקי

ד"ר עפר צלרמאייר

מר טומי שטיינר

ד"ר זלמן שיפר

מסמך זה כולל את ממצאי צוות העבודה ואת מסקנותיו. המסמך הוא בבחינת טיוטה לדיון ולעיון ומשקף את דעתם של חברי הצוות בלבד.

מדדי הרצליה 2003 לחוסן לאומי - הממד האזרחי

סיכום ממצאים

פרופ' רפי מלניק

עיקר הממצאים

1. מדדי הרצליה בממדים הכלכליים, משטריים/פוליטיים וחברתיים מוצגים בלוחות 1 עד 3 להלן. המדדים מאפשרים השוואות כמותיות שנתיות בין 31 מדינות (ישראל, 26 מדינות OECD וארבע מדינות באזור - איראן, ירדן, מצרים וסוריה) והשוואה של כל מדינה על פני זמן. המדדים מאפשרים לכמת את המיקום היחסי השנתי של כל מדינה בכל ממד.
2. מדינת ישראל נמצאת במשבר חריף ורב ממדי. מדדי הרצליה נותנים ביטוי כמותי למשבר הכלכלי, משטרי/פוליטי וחברתי שישראל נקלעה אליו בשנים האחרונות. שלושת המדדים נמצאים בתחום השלילי.
3. משנת 1990 (שנת הבסיס של הממד הכלכלי) עד שנת 2000 ישראל התקדמה במידה ניכרת בתחום הכלכלי. באותן שנים ישראל סגרה את הפער הכלכלי עם המדינות המתקדמות והגדילה אותו עם מדינות האזור. אחרי שנת 2000 מתפתחת תפנית חריפה כלפי מטה, התפנית מובלת על ידי ירידת התוצר, התוצר לנפש, עליית החוב הציבורי והאבטלה. הירידה המצטברת בתחום הכלכלי, בשנים האחרונות, היא החריפה ביותר. הממד הכלכלי המשיך לרדת גם ב-2003.
4. משנת 1996 (שנת הבסיס של הממד המשטרי/פוליטי) ישראל נסוגה בתחום המשטרי/פוליטי. הנסיגה היא מערכתית ומובלת על ידי הרעה בתחומים של יציבות פוליטית (המשתנה שדורג ע"י מומחים כחשוב ביותר), פיקוח על שחיתות, שמירת חוק, יעילות שלטונית, טיב הרגולציה וייצוגיות ואחריות. מראשית המדידה של הממד זה מתרחב הפער בין ישראל למדינות המתקדמות ומצטמצם עם מדינות האזור. בתחום המשטרי/פוליטי ניכרת ירידה חריפה בחירויות האזרח בשנת 2001 לאחר תחילת האינתיפאדה.
5. משנת 1990 (שנת הבסיס של הממד החברתי) עד שנת 1996 ישראל התקדמה בתחום החברתי. באותן שנים ישראל סגרה את הפער החברתי עם המדינות המתקדמות והגדילה אותו עם מדינות האזור. אחרי שנת 1996 מתפתחת תפנית כלפי מטה, התפנית מובלת על ידי גידול העוני, אי השוויון, הבטלה הכרונית וירידת רמת החיים ושיעור ההשתתפות של גברים בשוק העבודה. משנת 1996 ועד שנת 2000 מתרחב הפער החברתי בין מדינת ישראל והמדינות המתקדמות ומצטמצם עם מדינות האזור.

6. מדדי הרצליה נותנים ביטוי השוואתי להשלכות המיתון העולמי שהתפתח אחרי שנת 2000. בישראל כל המדדים יורדים במידה ניכרת ובמדינות המפותחות הם מפסיקים לעלות בלבד או לחילופין ממשיכים לעלות בשיעור מתון. במדינות האזור השפעות המיתון העולמי קטנות יותר וברוב מדדים ניכרת יציבות.

Table 1. THE HERZLIYA INDEX – THE ECONOMIC DIMENSION

1990			2000			2002		
Rank	Country	Index	Rank	Country	Index	Rank	Country	Index
1	USA	100	1	USA	106.7	1	USA	106.8
2	Japan	75	2	Japan	76.2	2	Japan	75.5
3	Germany	67	3	Germany	69.6	3	Germany	69.8
4	Switzerland	63	4	UK	65.0	4	UK	65.5
5	France	62	5	France	64.7	5	France	64.9
6	Italy	62	6	Italy	64.3	6	Italy	64.8
7	UK	61	7	Switzerland	64.2	7	Switzerland	64.4
8	Canada	60	8	Canada	63.5	8	Canada	63.8
9	Netherlands	58	9	Netherlands	63.5	9	Netherlands	63.5
10	Denmark	58	10	Denmark	62.1	10	Denmark	62.6
11	Austria	58	11	Norway	61.5	11	Norway	62.0
12	Norway	57	12	Austria	60.8	12	Belgium	61.0
13	Belgium	57	13	Belgium	60.6	13	Austria	61.0
14	Finland	56	14	Australia	59.7	14	Australia	60.4
15	Sweden	56	15	Ireland	59.1	15	Ireland	60.3
16	Australia	56	16	Finland	58.6	16	Finland	59.1
17	Spain	54	17	Sweden	58.5	17	Sweden	58.8
18	New Zealand	51	18	Korea, Rep	57.5	18	Korea, Rep	58.1
19	Korea, Rep	51	19 Israel	56.5	19	Spain	56.8	
20	Ireland	50	20	Spain	56.3	20	New Zealand	56.2
21	Portugal	49	21	New Zealand	55.1	21 Israel	55.1	
22 Israel	49	22	Portugal	52.7	22	Portugal	52.7	
23	Greece	47	23	Greece	50.4	23	Greece	50.9
24	Hungary	45	24	Hungary	49.1	24	Hungary	49.9
25	Egypt	42	25	Egypt	46.7	25	Egypt	46.8
26	Czech Rep	38	26	Czech Rep	40.5	26	Czech Rep	41.3
27	Turkey	37	27	Poland	40.0	27	Poland	40.2
28	Poland	36	28	Turkey	39.2	28	Turkey	38.7
29	Iran	34	29	Iran	37.1	29	Iran	37.5
30	Jordan	31	30	Jordan	33.8	30	Jordan	34.1
31	Syria	27	31	Syria	30.7	31	Syria	30.7

Table 2. THE HERZLIYA INDEX – THE POLITICAL DIMENSION

1996			2002		
Rank	Country	Index	Rank	Country	Index
1	USA	100	1	Canada	101.6
2	Canada	98	2	USA	100.6
3	Netherlands	96	3	Netherlands	98.7
4	Denmark	94	4	Denmark	97.3
5	UK	94	5	UK	97.1
6	Norway	94	6	Sweden	96.5
7	Switzerland	94	7	Germany	96.5
8	Sweden	94	8	Finland	96.5
9	Germany	94	9	Switzerland	96.5
10	Belgium	92	10	Norway	96.0
11	Finland	92	11	Austria	95.1
12	France	92	12	Belgium	94.8
13	New Zealand	91	13	New Zealand	93.2
14	Austria	91	14	France	93.0
15	Australia	91	15	Australia	92.9
16	Portugal	88	16	Portugal	91.1
17	Ireland	88	17	Ireland	90.5
18	Japan	86	18	Spain	89.1
19	Spain	85	19	Japan	87.5
20	Italy	83	20	Italy	86.8
21	Czech Rep	79	21	Hungary	82.8
22	Greece	77	22	Czech Rep	81.4
23	Hungary	76	23	Greece	81.3
24	Israel	76	24	Poland	79.5
25	Poland	74	25	Korea, Rep	75.2
26	Korea, Rep	72	26	Israel	72.7
27	Jordan	56	27	Turkey	56.6
28	Turkey	56	28	Jordan	55.4
29	Egypt	53	29	Egypt	52.3
30	Iran	35	30	Iran	37.0
31	Syria	33	31	Syria	34.3

Table 3. THE HERZLIYA INDEX – THE SOCIAL DIMENSION

1990			1996			2002		
Rank	Country	Index	Rank	Country	Index	Rank	Country	Index
1	Finland	104	1	Finland	103.9	1	Finland	104.0
2	Denmark	103	2	Sweden	103.2	2	Norway	103.9
3	Sweden	103	3	Norway	103.1	3	Denmark	103.4
4	Canada	103	4	Denmark	102.9	4	Netherlands	103.2
5	Norway	102	5	Netherlands	101.8	5	Sweden	103.2
6	Hungary	102	6	Switzerland	101.6	6	Switzerland	102.1
7	Czech Rep	101	7	Canada	100.9	7	Austria	101.2
8	Switzerland	101	8	Austria	100.4	8	Canada	101.2
9	Austria	101	9	Australia	100.2	9	Hungary	101.0
10	Germany	100	10	Germany	99.9	10	Australia	100.2
11	USA	100	11	Czech Rep	99.8	11	USA	100.0
12	Netherlands	100	12	Hungary	99.7	12	Germany	100.0
13	Australia	100	13	USA	99.7	13	Czech Rep	99.8
14	Japan	99	14	Japan	99.3	14	France	99.7
15	Belgium	99	15	France	99.1	15	UK	99.5
16	France	98	16	UK	99.0	16	Japan	98.7
17	UK	98	17	Belgium	98.7	17	New Zealand	98.5
18	Poland	97	18	New Zealand	98.0	18	Belgium	98.4
19	New Zealand	97	19	Poland	95.4	19	Ireland	96.7
20	Italy	96	20 Israel	94.7	20	Portugal	96.5	
21	Portugal	95	21	Korea, Rep	94.6	21	Poland	95.9
22 Israel	94	22	Ireland	94.3	22	Spain	95.8	
23	Spain	94	23	Portugal	94.1	23	Korea, Rep	95.6
24	Korea, Rep	93	24	Spain	93.8	24 Israel	94.6	
25	Ireland	91	25	Italy	93.6	25	Italy	94.4
26	Greece	91	26	Greece	90.6	26	Greece	91.7
27	Turkey	84	27	Turkey	84.6	27	Turkey	83.2
28	Syria	68	28	Jordan	72.5	28	Jordan	73.2
29	Iran	68	29	Egypt	69.8	29	Egypt	70.8
30	Egypt	64	30	Syria	69.1	30	Syria	70.6
31	Jordan	59	31	Iran	67.8	31	Iran	69.1